

Gadumijas pastāsts par dividenžu nodokļiem

Edgars Koškins,
zvērināts advokāts, advokātu
birojs *Vilgerts*

Par gada beigām parasti liecina egļu smarža, svētku pasākumi un dāvanas. Kamēr bērni priecājas par laimes liešanu un citām atrakcijām, komersanti vērtē gada finansiālo veiksmi vai neveiksmi.

TIE, KURIEM GADŠIR BIJIS gana veiksmīgs, bieži vien raugās, vai papildus glītām eglītēm mājās jaunajā gadā banku kontus izrotās dividenžu plūsmas. Kā jau tas parasti notiek ar ienākumiem, tiem kā ļauni gariņi uzglūn nodokļi, padarot dividenžu izmaksu par pasākumu, kas var būt gan ļoti vienkāršs, gan arī visai piņķerīgs.

Acimredzot visvieglāk priekšstatu par nodokļu piemērošanu dividendēm var gūt, izšķirot divas lielas dividenžu saņēmēju grupas: rezidenti un nerezidenti. Tos savukārt var iedalīt sīkāk fiziskās un juridiskās personās (1. shēma).

Rezidenti – fiziskas personas

Sāksim ar rezidentiem – fizis-

Savukārt no dividenžu nodokļa ieviešanas brīža var izsecināt, ka dividenžu valstiskā piederība vairs nav aktuāla un pat dividendēm, kuras saņemtas no visskaistākās un eksotiskākās salas, kas iekļauta Latvijas ārzonu sarakstā, būtu piemērojama tā pati 10% likme. Tātad relatīvi lēts veids, kā – vismaz no nodokļu viedokļa – legalizēt savus līdzekļus un gulēt mierīgi.

Jāpiebilst, ka, sadalot dividendes, jābūt uzmanīgiem ar dažādu ārvalstu sabiedrību juridiskajiem statusiem, jo tiešs ienākums no personālsabiedrības (piemēram, *partnership* vai *limited partnership*) un līdzīgām sabiedrībām varētu arī nekvalificēties 10% dividenžu nodoklim un tikt pakļauts 26% IIN likmei.

Rezidenti – juridiskas personas

Turpinot iepriekš aprakstīto laimes lāču biznesu, pieņemsim, ka Ješka veic savu aktīvu restrukturizāciju un Ješkas vietā *CayCo* kapitāla daļas pieder *LatSIA*. Turklāt laimes lāču noiets ir tik liels, ka *LatSIA* nodibina sabiedrības Ķīnā (*ChiCo*) un Somijā (*FinCo*).

Uzreiz jāpiebilst, ka šo valstu izvēle nav nejauša, jo dividenžu nodokļu sekas juridiskām personām – rezidentiem – ir atkarīgas no izmaksātāja – sabiedrības rezidences valsts. Dividenžu

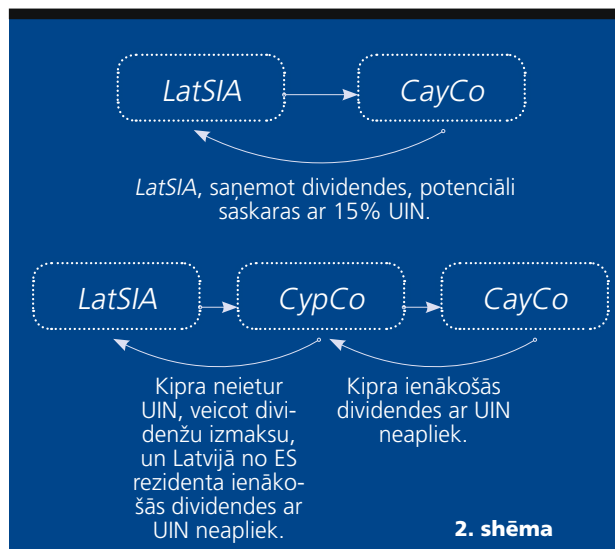
nodokļa režīma pamatnoteikums ir, ka Latvijā reģistrētas sabiedrības jeb *LatSIA* apliekamo ienākumu samazina par saņemamo dividenžu summu. Tas nozīmē, ka UIN par saņemtajām dividendēm nav jāmaksā. Savukārt, ja dividendes tiek saņemtas no nerezidenta (piemēram, *CayCo*, *FinCo* un *ChiCo*), tad atkarībā no valsts un citiem faktoriem var būt arī pretējs rezultāts, proti, var iestāties UIN sekas. Visvienkāršāk ir ar Somiju, jo dividendes, kas saņemtas no ES vai EEZ rezidentiem, tātad arī no Somijā reģistrētas sabiedrības,

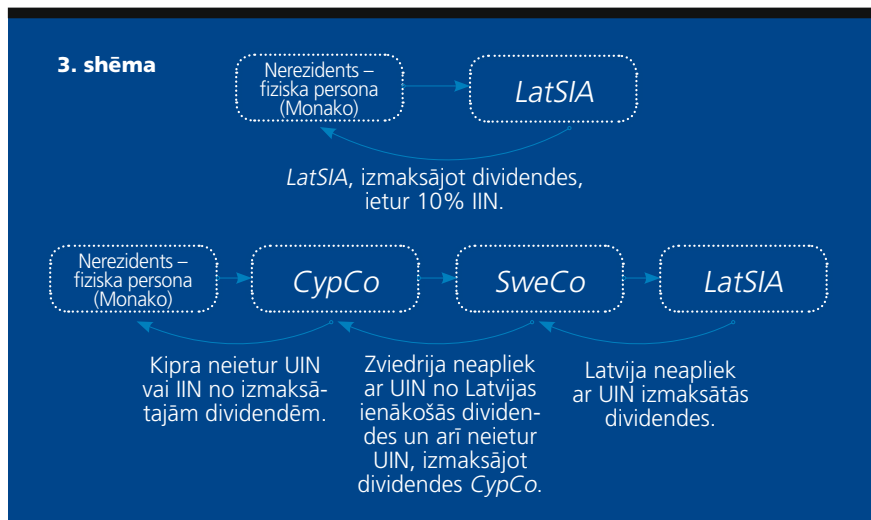
kām personām. Piemēram, Ješka, kura pastāvīgā dzīvesvieta ir Rīgas rajons, Sūnu ciems, un kuram pieder kapitāla daļas Latvijā reģistrētā sabiedrībā ar ierobežotu atbildību (*LatSIA*) un arī Kaimanu salās reģistrēta *SIA (CayCo)*. *LatSIA* pieder rūpnīca, kas veiksmīgi ražo laimes lāčus, savukārt *CayCo* šo produkciju izplata Latīņamerikas valstīs. Tā kā *LatSIA* un *CayCo* ir pelnoši uzņēmumi, tie uzņēmumu līmenī maksā uzņēmumu ienākuma nodokli (UIN). (*CayCo* gan realitātē, visticamāk, peļņas nodokli nemaksā.) Ja Ješka vēlas droši un legāli saņemt naudu personīgajiem tēriņiem, nevis *niekoties* ar mūžīgajiem aizdevumiem no Kaimanu salu sabiedrībām, ārzonu kredītkartēm vai kādu citu vismaz teoretiski riskantu iztikas iegūšanas veidu, visticamāk, ir jādodomā par dividenžu izmaksu.

Kopš 2010. gada sākuma iedzīvotāju ienākuma nodoklis (IIN) Latvijā tiek piemērots arī ienākumam no kapitāla, kas nav kapitāla pieaugums. Aiz šā garā un grūti saprotamā jēdziena *maskējas* arī dividendes, tāpēc ērtības labad dividendēm piemērojamo IIN saucim par dividenžu nodokli. Dividenžu nodokļa likme ir desmit procenti. Tātad, ja Ješka saņem dividendes, no saņemtās summas ir jāmaksā 10% IIN jeb dividenžu nodoklis. *LatSIA* šos 10% ieturēs ne vēlāk kā līdz dividenžu izmaksas mēnesim sekojošā mēneša 5. datu-

mam. *CayCo*, visticamāk, dividendes izmaksās bez nodokļu ieturējuma, un Ješkam būs IIN jāaprēķina un jāmaksā rezumējošā kārtībā, t. i., sastādot gada ienākumu deklarāciju.

Šeit būtu vietā visnotaļ saistoša vēsturiska piezīme. Pirms Latvijā tika ieviests dividenžu nodoklis, rezidenti varēja dzīvot cepuri kuldami, jo dividendes no ES (arī Latvijas) un Eiropas Ekonomikas zonas (EEZ) valstu rezidentiem ar IIN neaplīka, bet par pārējām dividendēm IIN vajadzēja maksāt pēc *pilnas* likmes (25%, bet vēlāk arī 23% likmes). Līdz ar to tām personām, kurām piederēja nodokļu paradīzēs (ārzonās) reģistrētas sabiedrības ar ievērojamiem naudas līdzekļiem, finansiāli būtu bijis neprāts izmaksāt no šādām sabiedrībām dividendes (šo problēmu risināja, ievieojot starp sevi un ārzonu ES holdinga sabiedrību, rezultātā gūstot 0% IIN efektu).

Latvijā nerada UIN sekas. No Ķīnas un citu valstu rezidentiem, kas nav reģistrēti nodokļu paradīzēs (Latvijas ārzonu sarakstā), saņemtās dividendes neradīs UIN sekas, ja *LatSIA* dividendžu izmaksas brīdī tieši piederēs vismaz 25% no tādas sabiedrības kapitāla un balsstiesībām. Ja Ķīnas sabiedrības jeb *ChiCo* gadījumā šis kritērijs neizpildās, var iestāties 15% UIN sekas. Visbeidzot, saņemot dividendes no nodokļu paradīzes sabiedrības (ārzonas), piemēram, Kaimanu salas sabiedrības jeb *CayCo*, *LatSIA* būs spiesta palielināt savu apliekamo ienākumu par saņemto dividendžu summu un saskarties ar 15% UIN problēmu. Protams, ja Ješka un tā lolojums *CayCo* ir nopelnījis daudz (piemēram, miljonu), tradicionālais risinājums būtu starp *LatSIA* un *CayCo* ievietot Kipras holdinga sabiedrību (*CypCo*). Ja nu kāds šaubās – Kipra ir ES dalībvalsts. Tā rezultātā *LatSIA* būtībā nav jāsatraucas par 15% UIN, jo dividendes tiek saņemtas no Kiprā reģistrētas sabiedrības (ES rezidenta) jeb *CypCo* (2. shēma).

Nerezidenti – fiziskas personas

Tā kā ir rasta skaidrība par rezidentiem, var pievērsties nerezidentiem. Pirmkārt, jāsaprot, ka nerezidentu di-

videndēm darīšana ar Latvijas nodokļiem var būt faktiski tikai vienā situācijā, proti, Latvijā reģistrēta sabiedrība tās izmaksā savam īpašniekam – nerezidentam. Otrkārt, aizmirsīsim Ješku no Sūnu ciema un iedomāsimies, ka ir dāņu izcelsmes uzņēmējs, vārdā Hamlets, kurš tik veiksmīgi filmē un izplata latviešu dziesmu svētku audio un video ierakstus, ka ir pārvācies uz pastāvīgu dzīvesvietu Monako, kur nodokļi nav jāmaksā.

Ja Hamletam tiešā veidā pieder *LatSIA*, proti, viņš ir tiešais *LatSIA* īpašnieks, tad *LatSIA*, izmaksājot Hamletam dividendes, būs spiesta ieturēt 10% IIN jeb dividendžu nodokli (līdzīgi kā tas notiktu ar Latvijas rezidentu – fizisku personu), jo Latvija apliek ar IIN ārvalsts nodokļa maksātāja (nerezidenta) saņemtās dividendes. Ja business Hamletam iet no rokas un dividendēs ir jāizmaksā miljons, 100 tūkstoši nodokļos viņam varētu izraisīt pamatīgas sirdssāpes.

Lai šo problēmu atrisinātu, starp saņēmēju un izmaksātāju būtu jāievieto ES holdinga sabiedrība. Pateicoties tā dēvētajai *Mātes-meitas direktīvai*, ES ietvaros uzņēmumiem izmaksātām dividendēm principā netiek piemēroti ieturējuma nodokļi, un rezultātā *LatSIA*, veicot izmaksu ES rezidentam, piemēram, Zviedrijā reģistrētai sabiedrībai (*SweCo*), dividen-

des izmaksā pilnā apmērā. Hamlets, aizspriedumu vadīts, varētu atteikties no tradicionālās tiešās Kipras sabiedrības dalības un izmantot, piemēram, Zviedrijas sabiedrību, t. i., *SweCo* kā *LatSIA* īpašnieku (lai taču latvieši redz, ka aiz tā visa stāv viens kārtīgs skandināvu uzņēmums). Bet tālāk jau gan zviedru sabiedrības kapitāla daļas būtu jānodod Kipras sabiedrībai, t. i., *CypCo*, un tā jau izmaksās dividendes Hamletam bez nodokļu zaudējumiem (3. shēma). Kopumā šāds risinājums ir, manuprāt, nevajadzīgi dārgs (prasa tiešām ievērojamus ienākumus), bet ir nosacīti prestižāks par apnicīgo tiešo Kipras modeli.

Nerezidenti – juridiskas personas

Visbeidzot, ja Latvijā reģistrēta sabiedrība izmaksā dividendes nerezidentam – juridiskai personai, pamatnoteikums paredz, ka ir jāietur 10% UIN. Tomēr, kā jau minēju iepriekš, ES regulējuma dēļ šāds noteikums nav spēkā attiecībā uz ES un EEZ rezidentiem – juridiskām personām. Līdz ar to, ja *LatSIA* pieder, piemēram, Dānijā reģistrētai sabiedrībai, 10% UIN ieturējums dividendžu izmaksai uz Dāniju nav piemērojams. Virknē citu jurisdikciju (piemēram, Ķīnā, Kanādā, Kazahstānā u. c.) 10% ieturējumu ir iespējams samazināt līdz 5%, izmantojot Latvijas noslēgtās nodokļu konvencijas vai arī, piemēram, atkal ievietojot starp *LatSIA* un *ChiCo* kādu ES holdinga sabiedrību, kurai jau *ChiCo* var izmaksāt dividendes bez ieturējuma savā valstī, tādējādi panākot 0% zuduma efektu.

Noslēgumā

Šā raksta mērķis ir vispārīgi raksturot dividendžu aplikšanu ar nodokļiem, apzināti izvairoties sniegt maksimālu ieskatu visās juridiskajās un formalitāšu niansēs, lai padarītu izklāstu vieglāk uztveramu. Tāpēc, protams, pirms veikt kādas šeit aprakstītās darbības, būtu jākonsultējas ar jūsu grāmatvedi, advokātu vai citu kompetentu speciālistu. **F**